

Avatud Eesti Fond 2013
Ellu viidud ja toetatud algatused

Tallinn 2014

„Kui sa tahad olla vaba, võta isiklikult“

Mall Hellam

Avatud Eesti Fondi juhataja

2013. aastal oli Eesti ühiskonnas üks enam kõneainet pakkunud teemasid vaieldamatult Rahvakogu protsess – ühiskonna meetodil põhinev algatus, millega valmistati ette valimisseaduste ja erakonnaseaduse muudatuste panekuid, samas püüti leida vastuseid ka teiste selliste küsimuste lahendamiseks, mida seostati Eesti demokraatia tulevikuga.

Mitu kuud väldanud ettevõtmine päädis ekspertide mõjuanalüüside jõudmisega rahva ette: Rahvakogu arutelupäev tõi Tallinna laululavale kokku lausa poole tuhande päise mini-Eesti, noored ja vanad, eesti- ja muukeelsed, linna- ja maarahva. Et olime sarnast osalusformaati, spetsialistide keeles Fishkini meetodit kasutanud tulemuslikult varemgi (Euroopa Liidu tulevikuarudel 2007 ja 2009), siis pidasime niisuguse, ka logistiliselt väga keeruka ettevõtmise toetamist ainuõigeks.

Seda enam oli hea meel tõdeda, et skeptikutel ei olnud õigus. Tõsiseltvõetava ja põhjaliku ettevalmistusega tõestati, et tegu polnud lõppude lõpuks sugugi üldrahvaliku jututooga, millena nii mõnigi parlamendipoliitik seda aeg-ajalt näidata soovis.

Vastupidi, Rahvakogu tegi suure sammu demokraatia toimimise mitmekesistamise ja avatud valitsemise suunas. Ühelt poolt on tähtis, et inimestel oleks võimalus riigi elus pidevalt kaasa rääkida, teisalt aga näitas Rahvakogu, et piisava info ja aja korral on ühiskonnas sündinud otsused vägagi adekvaatsed.

Usutavasti ei jää see sugugi viimaseks rahvast kaasavaks ettevõtmiseks.

Muidugi pole rahvalik seadusloome alati omaette eesmärk ning keegi ei soovi ka põhi-seaduslike institutsioonide rolli kallale kippuda. Märksa olulisem on igaühe tunnetus, et ta pole aruteludest kõrvale jäetud; et temalgi on õigus osa saada, kuulata, sõna sekka öelda.

Rahvakogu-järgsete tõdemuste omamoodi kinnituseks nägi suvel ilmavalgust uudne Arvamusfestival, mis just neid eesmarke täitis: tõi arutelud kabinettidest, koosolekusaalidest ja ajalehtedest välja, kutsus kaasa mõtlema, vaidlema. Ligi poolesajast vestlusringis otsiti Eesti mõtet ja vaadati Euroopa tulevikku, unistati kiusamisvabast koolist ja rahva paremast tervisest, räägiti rahast, sallimatusest, õnnest, ettevõtlusest ja paljust muust.

Ka läinud aasta teises pooles Avatud Eesti Fondi eestvedamisel üheks tulisemaks aruteluteemaks tõusnud vihakõne levik *online*-meedias sai siin oma ristsed.

Hoogne suvine debatt poliitikute, vabaühenduste eestkõnelejate ja meediajuhtide osavõtul kinnitas veendumust, et internetikommentaariidel on lastud aastaid häirimatult isevooluteed liikuda, ent loodetud arvamuste paljususe ning sisuka ja argumenteeritud debati asemel vaatab meile *online*'is vastu hoopis midagi muud – see on vihast pimestatud anonüümne Eesti.

Pelgalt kuu aega hiljem keskendusime

Eesti ajakirjanduse *online*-keskkondades lokkavale vihakõnele juba oma iga-aastaselt Avatud Ühiskonna Foorumil. Esimest korda kutsusime nii meediaettevõtted, -eksperdid kui ka avalikkuse leidma ühiselt lahendusi võitluses anonüümse netisõimuga; nähtusega, mida toodab küll käputäis, ent mille pärssiv mõju avaliku sõna kvaliteedile ja mõtestatud debatile on olnud korvamatu.

See võitlus pole maailmas ega Eestis kaugetki lõppenud, kuid algus on ometi tehtud. Meenutades sügise foorumi peaesineja, Avatud Ühiskonna Fondide Euroopa suuna juhti Jordi Vaqueri öeldut – vaba ühiskond ei tohi vihakõnet ignoreerida või oodata selle muutumist füüsiliseks vägivallaks, vihakõne on võimalik kohe peatada, ning seda meedia, valitsuse ja vabakonna ühise pingutusena.

Avatud Ühiskonna Foorumile järgnes juba heaks tavaks saanud rahvusvahelise demokraatiapäeva tähistamine 15. septembril, sündmusi jagus tegelikult tervele nädalale.

Koos Eesti Väitlusseltsiga enam kui poole sajast koolis korraldatud väitluste ja loengutega soovisime kolmandat aastat järjest ärgitada noori arutama demokraatia üle ning kirjeldama demokraatia ohte, sest just ohu määrke mõistes õpime demokraatiat paremini tundma.

Jätkasime ka Avatud Eesti Fondi kaubamärgiks saanud arutelusarjaga „Venemaa hääled”, mille raames aitavad tuntud vene mõtlejad, kodanikuaktivistid ja inimõiguslased mõista ja mõtestada poliitilist ning inimõiguste olukorda Venemaal.

Eestit külastasid nimekas Vene opositsioonitegelane Ilja Jašin, populaarne muusikakriitik ja ajakirjanik, arvamusiidriid ja keskkonnakaitsja Artemi Troitski ning noor inimõiguslane Konstantin Baranov.

Sisult erinevais aruteludes jäi kõlama üks juhtmõte – inimeste rahuolematust Venemaal suureneb iga päevaga, sest riik areneb vales, kodanikele sobimatus suunas.

Nii nagu peame oluliseks meist ida pool toimuva igapäevast analüüsi ja mõtestamist, tuleb jätkata ka tööd Euroopa suunal – ai-

data kinnistada meie euroopalikku identiteeti ja kohta Euroopa Liidus, ärgitada avalikkust Euroopa teemadel enam sõna võtma ja kaasa rääkima.

Just sel põhjusel lõime 2013. aastal kaasa ka üleeuroopalises tuleviku liidrite algatuses FutureLab Europe – noorte eurooplaste nõukoda – ning võimaldasime kahel südikal noorel, Anna Karolinil ja Andrei Liimetsal tutvuda lähemalt euroliidu toimemehhanismidega ja suhelda rahvusvaheliste poliitikakujundajatega. Selline aktiivne ja pidev üleeuroopaline koostöö, nagu tunnistasid ka noored, aitab vähendada mugandumist ja Euroopast kaugenemist.

Samal põhjusel – soovist ärgitada avalikkust arutlema Euroopa Liidu poliitikate üle – liitusime ka Euroopa sihtasutuste võrgustiku üleeuroopalise algatusega „JoiEU” ning asusime Eestis ette valmistama Euroopa fondide debatisarja „Uus Euroopa lepe”, mille keskmes on euroala kriisist sündinud enneolematult tihe mõttevahetus liidu enda tuleviku üle.

2013. aastal alustas Avatud Eesti Fond ka Euroopa Majanduspiirkonna toetuste Vabaühenduste Fondi töö korraldamisega, toetades ligi miljoni euroga ühelt poolt Eesti vabaühenduste tegutsemis- ja huvikaitsevõimekuse suurendamist, teisalt aga panustades neisse algatustesse, mis edendavad demokraatlikke väärtusi, sh inimõigusi.

Siinkohal väärivad nimetamist Eesti Patsientide Esindusühingu projekt puudega ja terviseprobleemidega inimeste ja nende omaste inimõiguste edendamiseks, Eesti Noorteühenduste Liidu korraldatud noorte varivalimiste projekt ning Inimõiguste Instituudi eestvedamisel algatatud inimõiguste teema laiendamine Eesti haridussüsteemis.

Kokkuvõtvalt võime 2013. aastat julgelt nimetada uutmoodi ja suuremahuliste arutelude aastaks, mil võtsime eesmärgiks jõuda oma ideede ja algatustega võimalikult paljudeni – vaid nii viime muutused ellu.

Ehk nagu laulab Orelipoisi nime all Jaan Pehk: „Kui sa tahad olla vaba, võta isiklikult.”

Avatud Eesti Fondi ellu viidud ja toetatud projektid 2013. aastal

Avatud valitsemine		
E-Riigi Akadeemia	Avatud valitsemise partnerluse (AVP) võrgustiku tegevuse koordineerimine	36 919
	Konverents „eValitsemiselt avatud valitsemisele“	5 824
	Myanmari valitsuse nõustamine eValitsuse kasutamise osas	24 256
Vabaühenduste liit EMSL	Rahvakogu arutelupäev	50 000
	Vabaühenduste osalemine Euroopa Liidu struktuurfondide raha kasutamise kavandamisel aastateks 2014–2020	8 550
Avatud Eesti Fond	Birma valitsusametnike ja ekspertide e-valitsemisalane õppereis Eestisse	7 514
	Koostöö rahvusvaheliste organisatsioonidega	17 259
KOKKU		150 322

Põhiõigused ja sotsiaalne sidusus		
SA Eesti Inimõiguste Keskus	Aruande „Inimõigused Eestis 2012“ väljaandmine	1 400
MTÜ Euroopa Uuringute Instituut	Venemaa vabaühenduste liidrite õppevisiit e-riigi tutvustamiseks	12 145
	Venemaa vaatlejate osalemine kohalike omavalitsuste valimistel	12 945
Vabaühenduste liit EMSL	Arvamusfestival 2013 16.–17. augustini Paldiskis	13 000
Eesti Väitlusselts	Demokraatiapäev ja -nädal 2013	24 492
Avatud Eesti Fond	Arutelusari „Venemaa hääled 2013“	13 621
	Koosmeel 2013	2 873
	XVIII Avatud Ühiskonna Foorum sõnavabadusest ja vihakõnest	17 727
	Avatud Eesti Fondi strateegiaseminar „Avatud ühiskonna väljakutsed Eestis, Euroopas ja maailmas aastal 2013 ja edasi“	5 054
	Avatud Eesti Fondi avatud ühiskonna edendamise algatuste ajaloo koostamine	2 400
	Noorte kodanikuaktiivsuse tõstmine 2013: koolitused, teavitustöö ja infomaterjalid	4 589
	Kolmas sektor ja meedia: teavitustöö ja infomaterjalid	21 550
	Koostöö rahvusvaheliste organisatsioonidega	12 187
	Noorte Kodanikuaktiivsuse Fond	
Kea Kruuse	Tallinna linnavolikogu simulatsioon 3.-5. maini 2013	1160
Syret Kärt	Meediaõppe projekt „Noorteajaleht Pilstvere kihelkonnas“	1560
Kairi Pulst	Koolivägivallaga võitlev projekt „Julgelt vastu!“	951
Heikki Lett	Lastekaitsepäeva heategevusaktatsioon Tallinna Lastehaigla toetuseks	1560
Kristin Viljamaa	Teatriprojekt „Kogukonnateater kurtidega“	1339
Katarina Kiiver	Lõimumispäevad eesti ja vene emakeelega noortele	1705
KOKKU		152 257

EMP toetuste Vabaühenduste Fond		
Vabaühenduste liit EMSL	Vabaühenduste arenguprogrammi 2012–2014 II etapp	47 950
Avatud Eesti Fond	Konverents „Läbipaistvus ja vastutavus rahastamissuhetes“	19 736
Demokraatlikke väärtusi, sh inimõigusi edendavad projektid		
E- Riigi Akadeemia	e-Kodanikuks Kasvamise Teejuht	29 965
Eesti Erinoorsootöö Ühing noOR	„Avatud Meeled“ töötoad koolides ja lasteaedades	30 137
MTÜ Lahedad Naised Lahedalt	Kagu-Eesti noorte demokraatiakool	30 521
Eesti Patsientide Esindusühing	Puudega ja terviseprobleemidega inimeste ja nende omaste inimõiguste edendamise projekt „Sotsiaalne turvalisus on inimõigus“	40 000
Eesti Noorteühenduste Liit	Noorte varivalimised 2013	40 000
Inimõiguste Instituut	Inimõigused haridussüsteemis – võrgustumine, õpetajakoolitus ning noorte võimestamine	40 000
Lastekaitse Liit	Ida-Virumaa laste õigusi edendav projekt „Lapse hää!“	90 000
MTÜ Mondo	Rohujuure kampaaniad põhiõiguste kaitseks	36 204
MTÜ Miikaeli Ühendus	Nõustamiskeskuse loomine, et tõsta koolide suutlikkust hariduslike erivajadustega õpilaste õppesse kaasamiseks	36 000
Vabaühenduste huvikaitsevõimekust edendavad projektid		
Vabaühenduste liit EMSL	Vabakonna tulevikugrupp	39 930
MTÜ Linnalabor	Tallinna asumiseltside tulevikunägemuse koostamine asumiseltside võimestamiseks kohalike valimiste kontekstis	35 814
MTÜ Eesti Pagulasabi	Huvikaitse võimendamine varjupaiga- ja pagulaspoliitikas	35 458
SA Eestimaa Looduse Fond	Eestimaa Looduse Fondi ja teiste keskkonnaühenduste metsanduspoliitikaalase eestkoste suutlikkuse tõstmine	39 822
SA Eesti Agrenska Fond	Eri vajadustega noorte tööhõivega tegelev projekt „Võitle võimekuse nimel!“	77 393
SA Eesti Inimõiguste Keskus	Erinevate huvigruppide kaitsega tegelevate organisatsioonide vaheline võrdse kohtlemise võrgustik	73 359
Tallinna Lasteaedade Hoolekogude Liit	Liit ühendab hoolekogud!	18 511
Sotsiaalsete Ettevõtete Võrgustik MTÜ	Sotsiaalse ettevõtluse valdkondliku eestkoste arenguhüpe	31 886
Vabaühenduste tegutsemisvõimekust edendavad projektid		
SA DHARMA	Märka ja aita! Ühiskonnaliikmete kaasamise kaudu lastele turvalise, toetava ja arendava keskkonna loomine	7 430
Ühendus Weissenstein	Järvamaa Vabatahtlike Keskuse tegevusvõimekuse kasvatamine	7 400
MTÜ Ruumiloojad	Kaasamispraktikute arenguprogramm „Kaasajate Kasvulava“	7 500
SA Domus Dorpatensis	Domus Dorpatensis ühiskondlike probleemide lahendamise võimekuse tõstmine	6 690
Eesti LGBT Ühing	Ühingu kommunikatsioonivõimekuse parandamine	7 500
Tallinna Laste Tugikeskus	Tegus Laste Tugikeskus!	6 132
Poliitikauuringute Keskus PRAXIS	Mõttekoja analüüsitööde kättesaadavuse parendamine	6 750
MTÜ Pärnumaa Vähemusrahvaste Liit „Raduga“	Ühise vihmavarju all	6 290
SA Omanäolise Kooli Arenduskeskus	Ole ise muutuseks	7 500

Loomingulise arengu ja vaba aja veetmise keskus „Gagarin“	Ida-Virumaa vabahariduse- ja käsitöö keskuse loomine	7 420
Sillamäe Lastekaitse Ühing	MTÜ Sillamäe Lastekaitse Ühing – jätkusuutlik organisatsioon	7 500
Eesti Ajalooliste Laevade Selts MTÜ	Kodanikualgatus ajaloolistel laevadel Eesti rahvusliku merekultuuri säilitamiseks ja arendamiseks	6 777
SA Maarja Küla	Sihtasutuse tegutsemisvõimekuse tõstmine	6 768
Eesti Üliõpilaskondade Liit	Eesti Noorteühenduste Liidu, Eesti Õpilasesinduste Liidu ja Eesti Üliõpilaskondade Liidu (E3) liikmed tugevaks!	7 500
MTÜ Mondo	MTÜ finantsvõimekuse ja -lähbipaistvuse suurendamine	6 146
MTÜ Lead	Narva linna kodanikeühenduste võrgustiku loomine ja arendamine	7 424
MTÜ Ökokratt	Teeme vabatahtlikega kogukonnateatrit 1805. aasta talurahva ülestõusust Karinu mõisas	7 500
MTÜ Pereprojekt	Kanisteraapia meetodi käivitamine Eestis puuetega laste rehabilitatsiooniks	7 422
BPW Estonia MTÜ	Eesti Ettevõtlike Naiste Assotsiatsiooni (BPW Estonia) organisatsiooni tugevdamine	6 975
Toetused koostööprojektide elluviimiseks Norra, Islandi või Lichtensteini organisatsioonidega		
Eesti Väitlusselts	Starditoetus koostöö edendamiseks organisatsiooniga Norway Debate, Debating Student Society	1 000
Eesti Parkinsoniliit	Starditoetus koostöö edendamiseks organisatsiooniga Norges Parkinsonforbund	1 000
MTÜ Igale lapsele pere	Starditoetus koostöö edendamiseks Oslo linnakomisjoniga (Oslo City Mission Hudoy)	984
MTÜ Eesti Pagulasabi	Täiendav toetus kahepoolsete suhete arendamiseks Norra vabaühendustega	2 356
MTÜ Linnalabor	Täiendav toetus kahepoolsete suhete arendamiseks Islandi vabaühendustega	2 500
KOKKU		935 150

Valgevene tudengite toetusprogramm		
Avatud Eesti Fond	Valgevene tudengite programmi haridus- ja teadusministeeriumi toetus 2013/2014 õppeaastaks	8 837
KOKKU		8 837

2013. aasta KOKKU	1 246 566
--------------------------	------------------